3. Etnická identifikace zahraničních Slováků

David Kostlán

Úvod

Předložená studie se zabývá mírou entnické identifikace jako součástí sídelní identity zahraničních Slováků. V první části představuje teoretické pozadí sociologického studia nacionalismu a etnicity, které vychází z kritického přístupu ke studiu národa a etnické skupiny jako homogenního celku s vlastní kulturou a identitou. Hlavní část je založena na výzkumu sídelně-prostorové identity Slováků žijících v multietnickém prostředí Maďarska, Rumunska, Ukrajiny, Srbska a Slovenska. Jako indikátory etnické identifikace jsme zvolili národnostní složení v rodině a jazyk, jednak jako komunikační nástroj a jednak jako znak etnické příslušnosti (mateřský jazyk). Poslední část se věnuje srovnání míry etnické tolerance Slováků pro jednotlivé etnické a národnostní kategorie. Tyto kategorie chápeme jako reálné skupiny nikoliv ve smyslu objektivních diferenciačních kulturních znaků, nýbrž ve smyslu subjektivních vytváření etnických hranic samotnými aktéry. Především se zaměříme na vztah etnické kategorie „Slovák" k etnickým kategoriím, které se vztahují na příslušníky majoritní většiny. Vztah mezi těmito etnickými kategoriemi nám může ukázat mnohé o tom, do jaké míry je podstatné pro slovenské menšiny být „Slovákem" a jakým způsobem závisí etnicita na společenských a historických podmínkách těchto multietnických regionů.

Stručný vývoj sociologie nacionalismu a etnicity

Vědecký diskurz o národě byl započat v polovině devatenáctého století v souvislosti s politickými revolucemi a s nimi spojenými nároky na národní emancipaci. Především v německém prostředí se národotvorný proces rozmáhal nejintenzivněji, přičemž nárok na národní existenci byl zdůvodňován historickými kořeny německého lidu („Volk") ve smyslu národního společenství lidí se stejným jazykem, kulturou a původem. Právě tato koncepce národa, založená na představě etnického společenství, se prosadila v zemích střední a východní Evropy.